

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē niḡamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkīyē ādikāvyaē ayōdhyākāṇḍē

॥ ṣaṭtriṃśaḥ sargaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ ṣaṭtriṃśaḥ sargaḥ ॥

śrīrāmēṇa saha sainyaṃ kōṣaṃ ca prēṣayituṃ rājñō
daśarathasyādēśaḥ kaikēyīkartṛkastasya virōdhaḥ
siddhārthēna kaikēyyāḥ prabōdhanam rājñā svayamapi
śrīrāmēṇa saha vanam gantumicchāyāḥ prakāṣanam

tataḥ sumantramaikṣvākāḥ
pīḍitō'tra pratijñayā |
sabāṣpamatiniḥśvasya
jagādēdaṃ punarvacāḥ || 2.36.1 ||

sūta ratnasusampūrṇā
caturvidhabalā camūḥ |
rāghavasyānuyātrārthaṃ
kṣipraṃ pratividhīyatām || 2.36.2 ||

rūpājīvāśca vādinyō
vaṇijaśca mahādhanāḥ |
śōbhayantu kumārasya
vāhinīḥ suprasāritāḥ || 2.36.3 ||

yē cainamupajīvanti
 ramatē yaiśca vīryataḥ |
 tēṣāṃ bahuvidhaṃ dattvā
 tānapyatra niyōjaya || 2.36.4 ||

āyudhāni ca mukhyāni
 nāgarāḥ śakaṭāni ca |
 anugacchantu kākutsthaṃ
 vyādhāścāraṇyakōvidāḥ || 2.36.5 ||

nighnan mṛgān kuñjarāṃśca
 pibaṃścāraṇyakam madhu |
 nadīśca vividhāḥ paśyan
 na rājyaṃ saṃsmariṣyati || 2.36.6 ||

dhānyakōśaśca yaḥ kaścid
 dhanakōśaśca māmakaḥ |
 tau rāmamanugacchētāṃ
 vasantaṃ nirjanē vanē || 2.36.7 ||

yajan puṇyēṣu dēśēṣu
 viṣṛjaṃścāptadakṣiṇāḥ |
 ṛṣibhiścāpi saṅgamyā
 pravatsyati sukhaṃ vanē || 2.36.8 ||

bharataśca mahābāhu -
 rayōdhyāṃ pālayiṣyati |
 sarvakāmaiḥ punaḥ śrīmān
 rāmaḥ saṃsādhyatāmiti || 2.36.9 ||

ēvaṃ bruvati kākutsthē
 kaikēyyā bhayamāgatam |
 mukhaṃ cāpyagamacchōṣaṃ
 svaraścāpi vyarudhyata || 2.36.10 ||

sā viṣaṇṇā ca santrastā
 mukhēna pariśuṣyatā |
 rājānamēvābhimukhī
 kaikēyī vākyamabravīt || 2.36.11 ||

rājyaṃ gatadhanam sādho
 pītamaṇḍam surāmiva |
 nirāsvādyatamaṃ śūnyaṃ
 bharatō nābhipatsyatē || 2.36.12 ||

kaikēyyāṃ muktalajjāyāṃ
 vadantyāmatidāruṇam |
 rājā daśarathō vākya -
 muvācāyatalōcanām || 2.36.13 ||

vahantaṃ kiṃ tudasi māṃ
 niyujya dhuri māhitē |
 anāryē kṛtyamārabdham
 kiṃ na pūrvamupārudhaḥ || 2.36.14 ||

tasyaitat krōdhasaṃyukta -
 muktaṃ śrutvā varāṅganā |
 kaikēyī dviguṇam kruddhā
 rājānamidamabravīt || 2.36.15 ||

tavaiva vaṃśē saḡarō
 jyēṣṭhaputramupārudhat |
 asamañja iti khyātaṃ
 tathāyaṃ gantumarhati || 2.36.16 ||

ēvamuktō dhigityēva
 rājā daśarathō'bravīt |
 vrīḍitaśca janaḥ sarvaḥ
 sā ca tannāvabudhyata || 2.36.17 ||

tatra vṛddhō mahāmātraḥ
 siddhārthō nāma nāmataḥ |
 śucirbahumatō rājñāḥ
 kaikēyīmidamabravīt || 2.36.18 ||

asamañjō grhītvā tu
 krīḍataḥ pathi dārakān |
 sarayvāṃ prakṣipannapsu
 ramatē tēna durmatih || 2.36.19 ||

taṃ dṛṣṭvā nāgarāḥ sarvē
 kruddhā rājānamabruvan |
 asamañjaṃ vṛṇīṣvaika -
 masmān vā rāṣṭravardhana || 2.36.20 ||

tānuvāca tatō rājā
 kinnimittamidaṃ bhayam |
 tāścāpi rājñā samprṣṭā
 vākyam prakṛtayō'bruvan || 2.36.21 ||

krīḍatastvēṣa naḥ putrān
 bālānudbhrāntacētasah |
 sarayvām prakṣipanmaurkhyā -
 datulām prītimaśnutē || 2.36.22 ||

sa tāsām vacanaṁ śrutvā
 prakṛtīnām narādhipaḥ |
 taṁ tatyājāhitam putram
 tāsām priyacikīrṣayā || 2.36.23 ||

taṁ yānam śīghramārōpya
 sabhāryam saparicchadam |
 yāvajjīvam vivāsyō'ya -
 miti tānanvaśāt pitā || 2.36.24 ||

sa phālapīṭakam grhya
 giridurgāṇyalōkayat |
 diśaḥ sarvāstvanucaran
 sa yathā pāpakarmakṛt || 2.36.25 ||

ityēnamatyajad rājā
 sagarō vai sudhārmikaḥ |
 rāmaḥ kimakarōt pāpam
 yēnaivamuparudhyatē || 2.36.26 ||

nahi kañcana paśyāmō
 rāghavasyāguṇam vayam |
 durlabhō hyasya nirayaḥ
 śasāṅkasyēva kalmaṣam || 2.36.27 ||

athavā dēvi tvam kañcid
 dōṣam paśyasi rāghavē |
 tamadya brūhi tattvēna
 tadā rāmō vivāsyatē || 2.36.28 ||

aduṣṭasya hi santyāgaḥ
 satpathē niratasya ca |
 nirdahēdapi śakrasya
 dyutiṁ dharmavirōdhavān || 2.36.29 ||

tadalaṁ dēvi rāmasya
 śriyā vihatayā tvayā |
 lōkatō'pi hi tē rakṣyaḥ
 parivādaḥ śubhānanē || 2.36.30 ||

śrutvā tu siddhārthavacō rājā śrāntatarasvaraḥ |
 śōkōpahatayā vācā kaikēyīmidamabravīt || 2.36.31 ||

ētadvacō nēcchasi pāparūpē
 hitaṁ na jānāsi mamātmanō vā |
 āsthāya mārgaṁ kṛpaṇaṁ kucēṣṭā
 cēṣṭā hi tē sādhipathādapētā || 2.36.32 ||

anuvrajiṣyāmyahamadya rāmaṁ
 rājyaṁ parityajya sukhaṁ dhanaṁ ca |
 sarvē ca rājñā bharatēna ca tvam
 yathāsukhaṁ bhuñkṣva cirāya rājyam || 2.36.33 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvye
 ayōdhyākāṇḍē ṣaṭtrimśaḥ sargaḥ ||